

DOS PUNTS, PERSONAL I TIR LLIURE

A propòsit de *El bàsquet a Cervera. 50 anys d'història (1953-2003)*

Isidor Cònsul

Hi ha llibres per llegir i llibres per mirar: llibres que obren botiga per vendre la seva riquesa embolicada amb paraules i uns altres que concentren l'estratègia en l'eficàcia de les imatges. I quan tots dos artificis, text i imatge, s'equilibren per cavalcar junts, poden donar obres tan recomanables com el minuciós recorregut per la història del bàsquet cerverí que presenta Anton Pedrós a *El bàsquet a Cervera. 50 anys d'història (1953-2003)*.

Cinquanta anys, aviat està dit! Una fita rodona i un notable tou d'història, davant del qual no queda altra alternativa que treure's el barret i callar! Tot i això, el lector que vulgui filar prim s'adonarà que la xifra del títol es queda curta i que "quasi" es podria parlar de setanta-cinc anys de bàsquet a Cervera: només cal posar el comptador de la història al 12 de juny de 1932, el dia d'un partit de demostració anunciat i no jugat, i fer-lo arribar fins enguany, amb la publicació d'aquest volum. L'operació aritmètica que en resulta diu que n'han rodat setanta-quatre entre el cap de 1932 i la punta del 2006. Dit d'una altra manera: el bàsquet cerverí pot tornar a estar de festa el 2007 i lluir la faixa històrica dels setanta-cinc anys.

He transitat pel llibre d'Anton Pedrós amb el cap i amb el cor. El cap hi ha trobat punts d'història que m'han ajudat a entendre millor un moment de plenitud de la cultura catalana, el Noucentisme. Però, si he de dir la veritat, l'he llegit, sobretot, amb les ulleres dels sentiments: les fotografies m'han dut a antigues cruïlles del passat, m'han ajudat a fer

capbussades per diferents estrats de la infantesa i adolescència, i per aquest motiu l'he trobat un llibre proper i entranyable, aquella mena d'obres que t'ajuden a obrir armaris i calaixos que creies haver tancat per sempre més.

Primer punt: Elements d'una història objectiva

Just encetat el llibre, el cap va començar a inquietar-se en topar els noms de Joan Bardina (1877-1950) i Eladi Homs (1886-1973), i demanar-se què carai hi feien dos pedagogs en un llibre de bàsquet? El misteri continuava amb Josep Elias i Juncosa (1880-1944), la referència a les Escoles Vallparadís de Terrassa i un temps d'història que rodava entre 1906 i 1917. Els dos mestres esmentats, al costat de Rosa Sensat (1873-1961), Manuel Ainaud (1885-1932), Alexandre Galí (1886-1969), Artur Martorell (1894-1967) i Pere Vergés (1896-1970) conformen el paquet més brillant en la història de la pedagogia a Catalunya, la generació dels moviments de renovació pedagògica i la que va crear una constel·lació d'escoles modèliques com les del Bosc i del Mar, les més conegudes, però també les Escoles Baixeras, la Lluïsa Cura, la Baldiri Reixach i les esmentades Vallparadís de Terrassa.

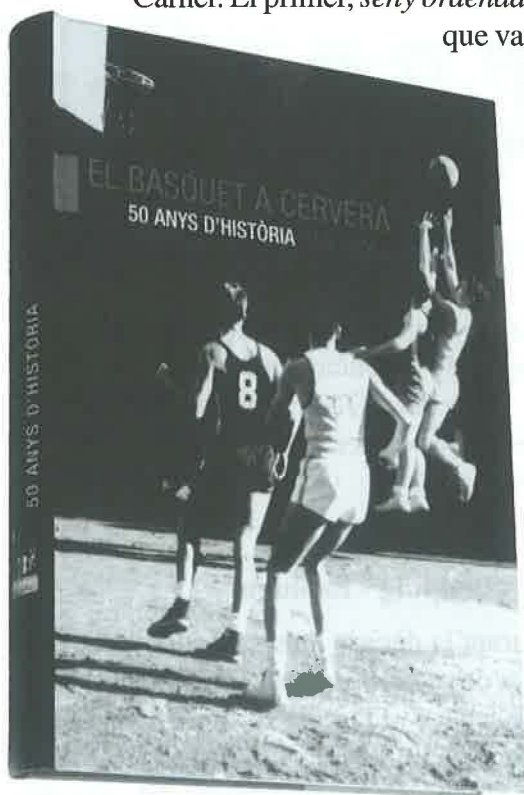
De tota manera, la inquietud s'anava asserenant a mesura que passava pàgines i aclaria conceptes. El més important de tots és que encara que es consideri que fou l'escolapi Eusebi Millan qui va introduir, l'any 1922, el bàsquet a Catalunya, els primers a parlar-ne a casa nostra van ser el periodista Antoni Viada i el mestre Eladi Homs, que havia anat als Estats Units becat per l'Ajuntament de Barcelona a estudiar-hi els models de renovació escolar. Hi va fer una estada llarga, a partir de 1906, i en va tornar convençut dels valors educatius de la gimnàstica i els jocs esportius, entre els quals la novetat del "basket-ball", que es va encarregar de promoure a les Escoles Vallparadís de Terrassa. El joc del "basket-ball" havia nascut pocs anys abans, el 1891, en el marc escolar de la Training School International d'Springfield, a Massachussets, pensat com un joc d'hivern per fer més entretingudes les hores de gimnàstica. Es tracta, doncs, com a primera constatació, d'un joc i un esport que van néixer

acomboiats per la pedagogia: l'encàrrec del director del centre a James A. Naismith, professor d'educació física, que es va inspirar en un antic joc maia, el *tiachtli*, de connotacions guerrereres i religioses. El va adaptar als cànons d'una activitat lúdica, competitiva i engrescadora, i va aconseguir, al mateix temps, que fos equilibrada pel que fa el treball físic de diferents parts del cos.

El marc de renovació pedagògica que va afavorir l'entrada del bàsquet a Catalunya lliga de manera harmònica amb l'esclat del Noucentisme, sobretot si l'analitzem, el Noucentisme, com la política cultural de la Lliga Regionalista que anys a venir, el 1914, es vincularia al programa de govern de la Mancomunitat de Catalunya. El Noucentisme, que va engregar motors a partir de 1906, s'acostuma a sintetitzar amb el quartet format per Enric Prat de la Riba, Pompeu Fabra, Eugeni d'Ors i Josep Carner. El primer, *seny ordenador de Catalunya*, va ser el polític

que va cohesionar els anhels d'una política autòctona de renovació; Eugeni d'Ors, *dictador intel·lectual de Catalunya*, traduïa a la premsa els eixos de la política de Prat de la Riba; el poeta Josep Carner va donar-ne una praxi poètica de sentit clàssic i Pompeu Fabra, finalment, va posar ordre a la llengua amb el primer diccionari modern i la primera gramàtica.

En l'àmbit educatiu, l'objectiu noucentista va orientar-se a renovar i millorar els diferents aspectes de l'ensenyament i, l'any 1911, Eladi Homs en remarcava la importància escrivint que

l'escola era l'instrument de què es val la societat per a realitzar els seus ideals. Vist així, la introducció d'un joc d'equip com el "basketball", importat d'una societat que tenia llavors molt afinats els criteris pedagògics, encaixava a la perfecció amb el marc de modernitat que volia ser el Noucentisme a Catalunya. Llàstima que en pocs anys el món es tornés boig i les tempestes de la història ens duguessin a la dictadura de Primo de Rivera, als canvis accelerats de la segona República, al daltabaix de la Guerra Civil i al forat negre del

franquisme. L'any 1939, aclarida la situació per la força de les armes, el nou règim va recollir les engrunes de l'herència noucentista i la "Falange Española Tradicionalista y de las JONS", mitjançant la seva organització juvenil, la OJE, es va fer càrrec d'aquelles beceroles del bàsquet, reconvertit ja en esport.

Segon punt: L'eix Cervera - Bellpuig - Esplugues

La generació dels nascuts durant la dècada dels quaranta vam entrar en la roda del bàsquet en els anys de consolidació del gran error històric que ha estat el franquisme. Cadascú ho va fer a la seva mida, en àmbits i situacions diferents, per bé que les palpitations i l'aire del temps eren semblants i més d'una vegada, com succeeix amb les òrbites dels planetes,

JULIO
2
SABADO

BALONCESTO

Patio Ex-Universidad
NOCHE, A LAS 10'45

Espectacular amistoso

C. B. BELLPUIG

contra

C. B. Cervera

de S. y D.

EQUIPOS MASCULINOS

les trajectòries personals se'ns van creuar capriciosament. El llibre d'Anton Pedrós m'ha fet obrir la calaixera de la infantesa i m'he adonat que a Bellpuig l'afecció per allò que en dèiem el "baloncesto" va ser també molt matinera. Tampoc no deixa de ser una bella casualitat que els primers partits del "Club Baloncesto Cervera", més oficiosos que no pas oficials, fossin contra els equips del meu poble, com va succeir en la tardor del 1955 quan els equips masculí i femení de Bellpuig i de Cervera es van veure les cares tres vegades en només tres mesos: el 25 de setembre i el 6 i 13 de novembre, les dues primeres dates a Cervera i la tercera a Bellpuig. El partit del setembre entrava en el programa d'actes de la Festa Major i no hi ha notícia del resultat, però sí que n'hi ha, dels altres dos: el dia 6 de novembre, el partit femení va acabar amb 5 a 6, i el masculí amb 17 a 18, en tots dos casos a favor del Bellpuig. Són uns marcadors tan insòlits, si ho mirem amb ulls d'ara, que més aviat costen d'entendre! Al cap d'una setmana, els partits de tornada al meu poble van demostrar la relativitat del factor pista: les cerverines van guanyar les bellpugenques, mentre que l'equip masculí tornava a perdre per 26 a 12. El més sorprenent de tot és que la primera part va acabar amb 0-12 a favor del Cervera i la segona amb 26-0 a favor del Bellpuig. Mireu-ho com vulgueu i doneu-hi els tombs que calguin, però eren uns altres temps!

La referència als partits de 1955 m'ha dut, a títol personal, la sorpresa d'un nom propi, Elena López, que diuen que fa ver un partidàs en l'encontre jugat a Bellpuig. Ves quina gràcia! Qui m'havia de dir que la xamba de l'atzar m'hi faria trobar l'Elena López, en aquest llibre! L'he anada buscant en el blanc i negre de les fotografies que m'han donat, una rere l'altra, la imatge d'una adolescent en estat de gràcia, retrats d'una vivor entremaliada en l'ombra de la mirada i la convicció que podia menjar-se el món, si la deixaven. L'Elena López, ves quina casualitat i quina gràcia! Aneu a saber si aquell novembre del 1955, entre els bellpugencs que van veure el seu partidàs hi era jo, un nen llavors de set anys i pocs mesos, que jugava a bàsquet amb el seus amics fent servir com a cistelles, i no es cap broma, galledes velles sense cul penjades per la nansa a qualsevol agafador d'una paret. Després van rodar els anys amb la velocitat que els caracteritza i resulta que amb l'Elena n'hem compartit un gratat, més de quinze, en el mateix claustre

Camp de bàsquet del pati de la Universitat, Cervera, any 1959. Equip sènior femení del C. B. Cervera. D'esquerra a dreta i de dalt a baix, Juanita Planes, M. Dolors Curt, M. Carme Estany / Elena López, Paquita Farran i Rosina Quintana. (Fotografia: Gómez Grau. Paquita Farran)

de professors de l'Institut Joanot Martorell d'Esplugues de Llobregat. Haurem parlat mil vegades de les gràcies i misèries de Cervera i dels tics i grandeses dels cerverins, però mai de la vida vam posar en comú aquesta flaca antiga pel bàsquet, ni mai vaig sospitar que, rere la primmirada professora de francès, hi havia un espinguet que havia jugat de base, que repartia joc amb intel·ligència, marcava la jugada que calia assajar i feia aquelles passades d'astúcia que només es poden resoldre amb dos punts al pot. És allò que dèiem, l'atzar i la casualitat d'òrbites que es creuen, calaixos del passat que s'obren i follets de la carambola que van i venen enjogassats. I n'hi ha més.

Personal: Un pivot eficaç i dur

L'octubre de 1965 vaig anar a estudiar magisteri a la Normal de Lleida i, més de quaranta anys després, encara considero que van ser tres anys decisius de la meua vida: hi vaig conèixer la cerverina Romi Porredon,

Camp de bàsquet de l'Estadi Municipal d'Esports, Cervera, 30 d'octubre de 1966. Partit de Segona Divisió Nacional trofeu Gonzalo Aguirre. D'esquerra a dreta (jugadors), Tito Dies, Manolo de Vega i Manel Dies del MILSA A. S. / Jaume Corselles, Faust Porta, Anton Pedrós i Daniel Llona del C. B. Cervera. L'àrbitre, al fons, el lleidatà Serrate. Interessant el detall del marcador i els encarregats del canvi dels números. (Fotografia: Gómez Grau. Arxiu Pedrós)

clau de volta de la meua existència, i em va meravellar que hi hagués una cosa que es deia exàmens parcials, antítesi d'aquell calvari del batxillerat lliure que ens feia examinar de totes les matèries i de tot el programa en un sol dia. Pel que fa al tema que ara ens ocupa, vaig practicar el bàsquet de manera regular, primer amb els equips de magisteri i, el darrer any de la carrera, la temporada 1967-68, jugant amb l'"Asociación Deportiva Antorcha", un dels tres equips de Lleida, amb el MILSA i el Sícoris. Aquella temporada, el MILSA –sigles de "Matadero Industrial de Lérida SA"– tenia el bo i millor dels jugadors lleidatans perquè competia a segona divisió, mentre que l'Antorcha i el Sícoris ho feien a tercera i en la categoria provincial. Devia ser per aquest motiu que una colla dels que jugàvem en equips escolars ens vam incorporar a l'Antorcha i al Sícoris.

He de puntualitzar que, com a jugador, no era cap meravella, i a favor meu només tenia una complexió física forta i una alçada de metro vuitanta-sis. Això vol dir que podia defensar-me amb dignitat jugant de pivot perquè, l'any 1967, una alçada de més de metre vuitanta equivalia a ser un tipus alt, com els més esquerats d'ara que passen amb facilitat dels dos metres. Aquell equip de l'Antorcha tenia un base molt tècnic i ràpid que valia per mig equip, tot i pertànyer a la mena d'esportistes que juguen sols i sempre van per lliure. La resta ens conformàvem a fer gruix i a posar-hi voluntat. D'aquella temporada, només recordo els desplaçaments a Bellpuig i a Cervera: a Bellpuig feia un matí de primavera i vam guanyar, però encara sento la xiulada d'un públic estranyat de veure'n un del poble jugant amb l'equip contrari que, per més inri, va acabar guanyant. L'altre desplaçament, el de Cervera, tenia el punt de morbositat d'anar al poble de la Romi Porredon amb qui festejava des de feia un parell de mesos. Era un dia rúfol d'hivern, emboirat i fred, i aquell partit no va anar gens de bé. A més de perdre de manera contundent, em va perseguir un grapat de setmanes el record d'un pivot contrari que em va amargar el matí, sobretot perquè en sabia deu vegades més. Era l'Anton Pedrós, i encara el veig disciplinat i eficaç, jugant amb la força i noblesa que vulgüeu, però sense deixar-me rascar bola en tot el partit. Sé que en vaig sortir escuat, i potser no tant pel resultat advers, sinó perquè fent de públic hi havia la Romi amb la seva colla d'amigues, i sempre he sospitat que li devien augurar poc futur amb un pivot tan matusser, anul·lat sense contemplacions per l'Anton Pedrós. Una altra vegada, doncs, l'atzar ens fa l'ullet des de la distància, amb el joc casualitats i òrbites que s'encreuen de manera fugaç. Alguna vegada, quan ens hem trobat fent ruta camí de Sant Magí de la Brufaganya, he mirat d'explicar-li-ho i dir-li com em va crucificar aquell matí d'hivern de 1967 o 1968. Però si la memòria no em falla em penso que no he passat mai de la intenció. Ara, si més no, queda escrit.

Tir lliure adicional: No surt a les fotos

I parlant del rei de Roma, en aquest cas de la Romi Porredon, no l'he vist a les fotos del llibre, per bé que sí que surt a la llista onomàstica

final. No és cap retret perquè l'explicació té la seva lògica: la noia petita del cal Muntanyès va començar a jugar a bàsquet al Col·legi de la Sagrada Família amb altres de la seva colla, com les germanes Vilarroya i l'Elisenda Ferran, que a partir de la temporada 1965-66 començarien a donar forma a l'equip del "Dream Team" del bàsquet femení de Cervera. Aquell octubre del 1965, la Romi Porredon va anar a estudiar magisteri a Lleida, fet cabdal, si més no per a mi, perquè és allí on ens vam conèixer. En aquell temps, Lleida era molt més lluny que no pas ara de Cervera i el desplaçament estudiantil duia sota el braç el peatge d'haver de refredar els lligams amb l'indret de procedència. Lleida només era un poble gran i mal comunicat, i els adolescents que hi anaven a estudiar s'hi solien quedar tota la setmana.

L'absència de fotos em va fer recordar que n'havia vist a l'arxiu familiar de cal Muntanyès i vaig pensar que si ara les reportava podia contribuir a fer més ampli l'arxiu d'imatges de la història del bàsquet a Cervera. Puntualitzo de nou que no s'ha d'entendre com un retret, sobretot perquè tinc clar que no hi poden sortir totes les fotos possibles. Tot i això, les que recordava tenien connotacions tribals que me les feien entranyables i per això em va semblar que pagava la pena recuperar-les, ni que fos per tancar aquest text. De les quatre que es publiquen, n'hi ha dues que considero importants perquè són fotos d'acció d'un partit contra el Bellpuig que només podia haver-se celebrat el primer semestre de 1965. De les noies de Bellpuig, la única que es veu bé és la Marisol Montoy, la del turbant en una foto i el número tretze en l'altra, de la qual, si calgués, podria fer un retrat paral·lel, amb deu o dotze anys de diferència, al de l'adolescent en estat de gràcia que he esmentat per referir-me a l'Elena López. Vet aquí el darrer exemple d'aquest joc de caramboles de la vida, d'armaris tancats que s'obren, follets del record que et sorprenen des del blanc i negre d'una fotografia vella, ombres ocultes en calaixos de la memòria i caps tancades amb els secrets de cadascú que una xamba qualsevol tot d'una destapa. Així ha estat la meva aventura personal amb el llibre d'Anton Pedrós: un encert il·luminat d'imatges i un ram de belles i velles casualitats.

Pati del Col·legi Sagrada Família, any 1964. D'esquerra a dreta: Elisenda Ferran, Romi Porredon, Dolors Villarroya i Angelina Estany.

Camp d'Esports. Any 1965. Dretes, d'esquerra dreta: Romi Porredon, Carmina Lafargue, Roser Montiu, M. Teresa Valés. Ajupides: Isabel Farran, Montserrat Colom, Dolors Vila i Montse Jaques.

Camp d'Esports de Cervera. Any 1965. Partit contra el Bellpuig. Contraatac cerverí: Dolors Vila, Marisol Montoy i, per l'extrem, Romi Porredon.

El mateix partit contra el Bellpuig, en un altre moment del joc: Romi Porredon lluitant una pilota envoltada per jugadores del Bellpuig, entre les quals, les germanes Montoy.

SOPAR A LA PLAÇA

AJUNTAMENT

